

Antwoorden van de Belgische ouderenorganisaties en middenveldorganisaties met betrekking tot de “Call for inputs: general framework, architecture, and guiding principles of a legally binding instrument on the human rights of older persons”.

Tekst goedgekeurd op het overleg van 20 april 2026 op initiatief van de Federale Adviesraad Ouderen van België met instemming van S-Plus, ABVV-senioren, OKRA, Enéo, Droits devant, Groen Plus, Grootouders voor het Klimaat, Vlaams Mensen Rechten Instituut, Unia, MR-Senioren, FGTB, CSC Séniors, Les Aînés Engagés, ACLVB, Humanistisch Verbond, Séniors PS

1. *What overarching framework should guide the international legally binding instrument on the human rights of older persons? Additionally, how can it best reflect and reinforce the recognition that older persons are rights-holders entitled to the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms?*

1.1. Algemeen

We verwachten een ambitieus internationaal ouderrechtenverdrag waarbij steevast wordt gekozen voor hoge standaarden en een sterk verdrag met hoge toegevoegde waarde op wereldniveau .

1.2.. Modaliteiten

- We verwachten een actieve betrokkenheid van oudere personen en ouderenorganisaties bij de besprekingen in de IGWG (Inter Governmental Working Group) over ouderenrechten. Daarbij verwachten we dat de IGWG voorziet in een spreekrecht voor een coördinatie van ouderenorganisaties en NGO's doende rond ouderenrechten in de werkzaamheden van de IGWG,
- Dergelijke betekenisvolle en effectieve deelname van ouderen organisaties en van de “civil society” werkzaam rond mensenrechten vergt:
 - een betrokkenheid bij het nationaal overleg op federaal, regionaal of gemeenschapsniveau
 - een toegang tot de IGWG werkdocumenten op een nuttig tijdstip
 - volledige transparantie in het redactieproces van de conventie in de IGWG
 - de aanwezigheid van vertegenwoordigers van ouderenorganisaties en van de “civil society” werkzaam rond mensenrechten in redactiecomités bij de IGWG
 - de mogelijkheid om amendementen in te dienen
 - het voorzien in hybride vergadervormen zodat online op afstand kan worden meegevolgd
- We verwachten dat lidstaten in hun delegatie ouderenorganisaties mee opnemen, en de deelname van ouderenorganisaties in de IGWG faciliteert door tussenkomst in reis en verblijfskosten van een afvaardiging van de representatieve ouderenorganisaties in de IGWG.

1.3. Inhoud

- We verwachten dat gekozen wordt voor een ambitieuze internationale conventie, uitgaande van een mensenrechten-benadering voor oudere personen, gebaseerd op enerzijds het individuele recht op non-discriminatie, gelijke behandeling, gelijke kansen, waardigheid, autonomie, recht op zorg, ondersteuning, participatie, zelfontplooiing, inspraak en inclusie en anderzijds de verplichting voor overheden en andere maatschappelijke actoren om de condities voor de bevordering en eenvoudig afdwingbare handhaving van die rechten te scheppen.
- Waarbij ageïsme, begrepen als “stereotypes, vooroordelen en discriminatie van mensen vanwege hun leeftijd die leiden tot discriminatie, uitsluiting, haat, en gebrek aan waardering van oudere personen , wordt beschouwd als de hoofdoorzaak van mensenrechtenschendingen op oudere leeftijd. Deze schendingen kunnen voortvloeien uit iemands werkelijke leeftijd of de leeftijd die deze persoon ervaart. Deze schendingen zijn des te erger wanneer ze gecombineerd worden met andere kwetsbaarheidsfactoren die verband houden met gender, handicap, gezondheid, afkomst of sociale status en seksuele geaardheid (cfr studie Unia over leeftijdsdiscriminatie) ;
- Met een niet-chronologische definitie van oudere personen, aan te passen in functie van sociaal-culturele omstandigheden en praktijken omdat zoals de Raad van Europa in 2021 stelde dat sociale leeftijd een fluide en relatief begrip is en in specifieke contexten slaat op obstakels voor ouderen met uiteenlopende chronologische leeftijden.
- We verwachten dat niet enkel uitgegaan wordt van onder meer het Europees acquis terzake inzake ouderenrechten, non-discriminatie om dit op te nemen in een internationaal verdrag maar ook oog heeft voor bestaande goede praktijken, de blijvende tekorten in onder meer Europa rond de rechten van ouderen en het principe van non-discriminatie en verbod van ageïsme en ook hierin verder gaat.
- We vragen ook verder te bouwen op bestaande internationale instrumenten waaronder :
 - **de VN-principes voor oudere personen (1991) ([see english version](#))**
 - **het Internationale Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap (2006);**
 - **het Inter-Amerikaans Verdrag voor de rechten van oudere personen (2015). ([see english version here](#))**
 - **[Protocole à la Charte africaine des droits de l'homme et des peuples relatif aux droits des personnes âgées | Union africaine: \(see english version here\)](#)**

We moedigen de IGWG aan :

- Om rekening te houden met de vastgestelde lacunes en aanbevelingen inzake ouderenrechten en de strijd tegen ageïsme door ouderenorganisaties, door verenigingen die opkomen voor de verdediging van mensenrechten, en door onafhankelijke nationale organisaties rond gelijkheid en universitaire onderzoekers werkzaam rond deze thema's
- Zich te inspireren aan buitenlandse goede praktijken die zullen worden ingebracht in de IGWG, zowel als aan voorbeelden van normen en van overheidsbeleid en lokale initiatieven die de toegang voor ouderen tot hun rechten verzekeren

2. What core principles should underpin the legally binding instrument, to ensure it effectively protects the rights of older persons? In addition, how can the legally binding instrument both reaffirm existing human rights for older persons and clearly identify and address gaps where further normative development is required?

- We verwachten dat het verdrag in principe alle universele mensenrechten en alle levensgebieden omvat. De tekst moet daarom gebaseerd zijn op de kernbegrippen van mensenrechten: gelijkheid, waardigheid, respect, vrijheid en rechtvaardigheid.
- We verwachten dat inhoudelijk het verdrag materies behandelt uitgaand van rechten van oudere personen inzake directe en indirecte non-discriminatie, gelijke behandeling, gelijke kansen, waardigheid, autonomie, zorg, ondersteuning, participatie, zelfontplooiing, inspraak en inclusie, bescherming tegen verwaarlozing, geweld en misbruik
- Dat deze rechten worden gepreciseerd op domeinen als toegang tot dienstverlening, nabijheid van essentiële diensten, wonen, gezondheidsdiensten, rechtspleging, sociale bescherming en sociale rechtvaardigheid, economische zekerheid, recht op werk, toegang tot de arbeidsmarkt en tot onderwijs en vorming en life long learning, sociale inclusie, duurzame ontwikkeling, langdurige zorg, kwaliteitsvol levenseinde, oorlogsrecht, participatie en vertegenwoordiging in besluitvorming op voorgaande domeinen;
- Met een absoluut verbod om leeftijdscriteria te gebruiken in het beperken van de toegang tot deze domeinen of kostprijzen van deze diensten voor oudere personen tenzij voorafgaandelijk wordt aangetoond dat gelijkaardige doelstellingen onmogelijk via andere meer adequate criteria kunnen worden bereikt of wanneer er een gegronde rechtvaardiging is die de proportionaliteit en redelijkheid van het gebruikte leeftijdscriterium aantoonst;
- Vanuit de vaststelling dat ouderen vaak disproportioneel getroffen bij crisissen, conflicten, belemmering van toegang tot dienstverlening en overheidsdiensten:
- Met het recht op leven en bescherming tegen onmenselijke of vernederende behandeling, ook in contexten van gewapende conflicten of noodsituaties (zoals tijdens de COVID-19-pandemie);
- Met het recht op zelfbeschikkingsrecht in alle aspecten van het leven, autonomie en rechtsbekwaamheid;
- Met recht op toegankelijke informatie, met name in een context van toenemende digitalisering van goederen en diensten (waaronder publieke diensten);
- Met bijzondere aandacht voor gelijke toegang tot dienstverlening voor personen zonder digitale vaardigheden en/of tools; met aanpassing van de digitale hulpmiddelen aan personen met minder digitale vaardigheden; met digitale inclusie
- Met toegang tot justitie en een eerlijk proces;
- Met het recht op vrijheid en veiligheid, privacy, gezins- en relatieleven en intiem leven ook in contexten waar mensen wonen en ouder worden met zorg- of ondersteuningsbehoeften die soms in een institutionele setting worden geboden (zoals in een woonzorgcentrum);
- Met effectieve toegang tot het stemrecht.
- Met toegang tot goederen en diensten op gelijke voet met de rest van de bevolking, zonder ongerechtvaardigde of onredelijke leeftijdsgrenzen;
- Met het recht op en toegang tot kwaliteitsvolle huisvesting;
- Met het recht op mobiliteit en toegang tot diverse vervoersdiensten met aan ouderen aangepaste, betaalbare vervoersmogelijkheden

- Met het recht op gezondheid (met name in de context van klimaatverandering, die ouderen onevenredig zwaar treft);
- Met toegang tot gezondheidszorg en erkenning van het recht op zorg van alle soorten (sociale zorg, gezondheidszorg, langdurige zorg, palliatieve zorg), ongeacht of deze thuis, in de gemeenschap (bijv. in een medisch centrum of privépraktijk) of in een instelling (bijv. een ziekenhuis) wordt verleend;
- Met toegang tot sociale bescherming en sociale rechtvaardigheid, en economische zekerheid;
- Met het recht op werk, toegang tot de arbeidsmarkt, onderwijs, beroepsopleiding en levenslang leren;
- Met het recht op sociale inclusie en het recht op sociale en maatschappelijke participatie op gelijke voet, ook met betrekking tot kwesties zoals duurzame ontwikkeling en de toekomst van onze samenlevingen;
- Met recht op deelname aan culturele, sportieve, creatieve en recreatieve activiteiten;
- Met het recht om deel te nemen aan het openbare en politieke leven en vertegenwoordiging in de besluitvorming op de bovengenoemde gebieden. Daarbij bewerkstelligen dat op elk niveau van politieke besluitvorming adviserende ouderenraden verplicht worden
- Met aandacht voor intersectorale discriminaties, waaronder combinaties van hoge leeftijd en geografische herkomst, verschillen in cultuur, religie en filosofische overtuigingen, geslacht, handicap en seksuele geaardheid, enz., en met bijzondere aandacht voor de toepassing – in de context van ouderdom – van bestaande internationale en regionale instrumenten voor specifieke groepen (zoals het Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap of het Verdrag inzake de eliminatie van alle vormen van discriminatie tegen vrouwen)
- Met een recht op sociale zekerheid én sociale bijstand, voortbouwend op het internationale en Europese acquis, inz. IAO-Verdrag nr. 102 inzake sociale zekerheid, Europese aanbeveling inzake toegang tot sociale bescherming voor werknemers en zelfstandigen, Europese aanbeveling inzake minimuminkomen, inhoudend het recht een drieluik: het recht op een waardig pensioen voor werkenden, het recht op een waardig minimuminkomen voor oudere personen
- Met een voortdurende verbetering van de effectieve uitoefening van mensenrechten op oudere leeftijd en in de geleidelijke maar resolute uitroeiing van leeftijdsdiscriminatie en de specifieke obstakels waarmee ouderen worden geconfronteerd bij de uitoefening van hun rechten.
- Waarbij voorzien wordt in een verplichte dynamische voortgang in ouderenrechten uitgaand van een absoluut standstill beginsel waarvan enkel kan afgeweken worden om essentiële redenen van algemeen belang

3. What overall structure or architecture should the legally binding instrument adopt to ensure clarity and effectiveness? For example, should it include a preamble, definitions, general principles, general obligations, specific rights, and implementation provisions?

Een klassieke opbouw van een juridisch instrument met preambule, definities, principes, verplichtingen en implementatieregelingen kan voldoen. Belangrijk is een sterke regeling van afdwingbaarheid en handhaving:

- Met de verplichting voor overheidsinstanties om leeftijdsdiscriminatie te bestrijden.
- Met een sterke en laagdrempelige en toegankelijke klachten procedure minimaal op nationaal niveau en mogelijkheden van internationale procedures, waarbij in acht wordt genomen dat uitstel van rechtsbedeling voor ouderen neerkomt op definitieve afstand van rechten
- Met een adequate monitoring en gerichte rapportering over de uitvoering van dit verdrag, met onafhankelijke nationale instanties die toezien op de promotie, bescherming en monitoring van de toepassing van deze ouderenrechten, met op internationaal niveau een tripartite screening van de uitvoering van dit verdrag met deelname van overheden, onafhankelijke nationale instituten en de civil society via niet-gouvernementele organisaties